

Kaip vykdoma mokyklų tinklo pertvarka?

Pertvarkydamos mokyklų tinklą, savivaldybių institucijos ir Švietimo ir mokslo ministerija turi vadovautis įstatymais ir įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais. Pvz., mokyklų tipus, paskirtis, jų steigimą, reorganizavimą, likvidavimą, pertvarkymą ir vidaus struktūros pertvarką, mokyklų tinklo kūrimo nuostatas ir mokyklų tinklo pertvarkos bendrųjų planų (toliau – Bendrieji planai) rengimą reglamentuoja Vyriausybės patvirtintos Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklės (toliau – Taisyklės), parengtos vadovaujantis Švietimo įstatymu, Profesinio mokymo įstatymu, Civilinio kodekso 2-ąja knyga, Biudžetinių įstaigų, Viešųjų įstaigų, Vietos savivaldos ir kitais įstatymais. Rengiamas Taisyklių projektas buvo suderintas su Lietuvos savivaldybių asociacija, jas rengiant dalyvavo mokytojų profesinių sąjungų, tautinių mažumų mokyklų ir kitų mokyklų atstovai.

Bendrųjų planų rengimo procedūros aprašytos Taisyklių VII skyriuje „Mokyklų tinklo pertvarkos bendrųjų planų rengimas ir įgyvendinimas“. Šiame skyriuje nustatyta, kad mokyklų tinklo kūrimo planavimo ir įgyvendinimo procesas susideda iš 3 stadijų: inicijavimo, įgyvendinimo ir įtvirtinimo. Inicijavimo stadijoje rengiamas Bendrojo plano projektas: pagrindžiama planuojama pertvarka, numatomas jos strateginis tikslas, uždaviniai, prioritetai, pagrindinių rezultatų rodikliai ir tinklo pertvarkos proceso sistemingas vertinimas; parengiamas mokyklų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo, vidaus struktūros pertvarkos ir pertvarkymo planas.

Bendrojo plano projektas derinamas su įvairiomis interesų grupėmis pagal Viešojo administravimo įstatymą, jis tobulinamas, atsižvelgiant į mokyklų bendruomenių nutarimus. Kaip mokyklų bendruomenės priima nutarimus, detaliau aprašyta Mokyklos bendruomenės sprendimų dėl savivaldybės mokyklų tinklo kūrimo priėmimo tvarkos apraše, kurį yra patvirtinęs švietimo ir mokslo ministras, vadovaudamasis Švietimo įstatymo 44 straipsniu.

Bendruomenių nutarimai neturėtų prieštarauti teisės aktuose nustatytoms normoms. Bendruomenės gali siūlyti ir kitokius sprendimus, nei juos pasiūlė bendrojo plano projektą rengiančios darbo grupės. Siektina, kad visas sprendimų derinimo procesas apsiribotų savivaldybių lygmeniu, tačiau, jeigu bendro sutarimo nerandama, tuomet kreipiamasi į Švietimo ir mokslo ministeriją, pateikiant argumentuotus mokyklų bendruomenių raštus, kodėl nepritariama siūlomam variantui ir savivaldybės administracijos argumentus, kodėl nesutinka keisti savo siūlomo sprendimo. Ministerijos specialistai išanalizuoja bendrojo plano projektą, pateiktus argumentus, prireikus surenka daugiau papildomos informacijos ir pateikia savo išvadas savivaldybių taryboms. Savivaldybės taryba įvertina gautas išvadas ir siūlymus, tvirtina pataisytą (arba ne) Bendrąjį planą.

Jeigu savivaldybės taryba tvirtina valstybės teisės aktams prieštaraujantį Bendrojo plano projektą, motyvuotu teikimu Vyriausybės atstovas siūlo svarstyti teisės akto sustabdymo ir jo pakeitimo ar panaikinimo klausimą. Jis gali reikalauti neatidėliotinai įgyvendinti įstatymą, vykdyti Vyriausybės sprendimą; prireikus kreiptis į teismą dėl teisės aktų sustabdymo. Įgaliojimai Vyriausybės atstovui vykdyti savivaldybės institucijų veiklos priežiūrą, t. y., kaip savivaldybė laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės sprendimus, suteikti Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymu.

Švietimo ir mokslo ministerija neturi tiesioginių įgaliojimų nurodyti savivaldybių institucijoms, kurią mokyklą atidaryti ar uždaryti. Tačiau ji Švietimo įstatymo 56 straipsniu yra

įgaliota atsakyti už švietimo kokybę, o 64 straipsniu – vykdyti švietimo teikėjų veiklos valstybinę priežiūrą. Todėl ministerija nuolat stebi ir stebės, kaip yra užtikrinama kokybė šalies mokyklose, ar ugdymo kokybei užtikrinti skiriami reikalingi ištekliai. Pvz., šiais mokslo metais išanalizavome, kaip sudarytos klasės, ar laikomasi Taisyklių 25.7 punkte nustatytos taisyklės, kad klasės mokinių skaičiaus vidurkis pagal bendrojo ugdymo programas gali būti mažesnis už tą, kuris nustatytas Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodikoje, jeigu savivaldybė mokyklai papildomai skiria savo lėšų mokymui tiek, kiek jų trūksta iki sumos, nustatytos vidutiniam mokinių skaičiui atitinkamos programos klasėje (pradinio ugdymo, pagrindinio ugdymo I ir II dalies ir vidurinio ugdymo). Pagal Mokinio krepšelio metodiką, mokinių skaičiaus vidurkiai kaime ir mieste labai skiriasi (nuo 10 mokinių kaimo pradinės mokyklos klasėje iki 25 mokinių miesto mokyklos 5–12, I–IV gimnazijos klasėse). Pastebėjome, kad trūkstant mokinių mokyklos mažina ugdymo plano valandų, kurios turėtų būti panaudotos mokinių individualiems poreikiams tenkinti, skaičių, mokytojams mokamas mažiausias atlyginimas, mažinamos lėšos vadovėliams pirkti ir mokytojų kvalifikacijai tobulinti, o tai turi tiesioginį ryšį su mokinių ugdymo rezultatais.

Tik optimaliai sutvarkyta mokyklų sistema, kuri tolygiai užtikrina gerą vaikų ugdymo kokybę tiek mieste, tiek kaime, sudaro prielaidas mažinti žmonių socialinę atskirtį ir jaustis laimingais Lietuvoje. Tiek mokyklos, tiek savivaldybės, tiek ministerija turime ne tik deklaruoti, kad rūpinamės įtraukioju mokinių ugdymu ir mažiname atskirtį, racionaliai naudodami žmogiškuosius ir materialiuosius išteklius, bet ir to siekti konkrečiais darbais.